

# KHÓ KHĂN HỌC TẬP Ở TRẺ EM NGUYÊN NHÂN, HỆ QUẢ TÂM LÝ VÀ GIẢI PHÁP TÂM LÝ GIÁO DỤC

Nguyễn Thị Mai Anh  
Thạc sĩ, Viện Tâm lý học Nhân văn  
Nguyễn Thị Lan Anh

Thạc sĩ, Nghiên cứu sinh, Viện Tâm lý học Nhân văn

**Tóm tắt:** Khó khăn học tập là tình trạng phổ biến ở trẻ em lứa tuổi học đường, nhưng thường bị nhầm lẫn với biểu hiện lười học. Việc không nhận diện đúng và hỗ trợ phù hợp sẽ kéo theo nhiều hệ quả tiêu cực về tâm lý và học tập ở trẻ. Bài viết này trình bày bản chất, biểu hiện, hệ quả và đề xuất một số giải pháp tâm lý giáo dục nhằm giúp trẻ khắc phục khó khăn, phát triển năng lực học tập và tâm lý lành mạnh.

**Từ khóa:** Khó khăn học tập ở trẻ, tâm lý giáo dục, giải pháp tâm lý giáo dục

## LEARNING DIFFICULTIES IN CHILDREN CAUSES, PSYCHOLOGICAL CONSEQUENCES, AND EDUCATIONAL PSYCHOLOGICAL SOLUTIONS

**Abstract:** Learning difficulties are a common condition among school-aged children but are often mistaken for laziness. Failure to correctly identify and appropriately support these difficulties leads to many negative psychological and academic consequences for children. This article presents the nature, manifestations, consequences, and proposes a number of educational psychological solutions to help children overcome difficulties, develop learning abilities, and maintain healthy psychology.

**Keywords:** Learning difficulties in children, educational psychology, educational psychological solutions

Nhận bài: 29.12.2025

Phản biện: 30.01.2026

Duyệt đăng: 25.01.2026

### I. KHÓ KHĂN HỌC TẬP Ở TRẺ - NGUYÊN NHÂN VÀ BIỂU HIỆN

Trong thực tế giáo dục phổ thông, không ít trẻ em gặp khó khăn trong việc tiếp thu kiến thức và thực hiện các nhiệm vụ học tập, biểu hiện bằng sự chậm chạp, né tránh hoặc không hoàn thành nhiệm vụ đúng thời gian. Tuy nhiên, điều đáng lưu ý là nhiều trường hợp không phải do thiếu năng lực hay “lười học” mà thực chất trẻ đang đối diện với các khó khăn học tập – một dạng rối loạn nhận thức và chức năng học đường đặc thù.

Theo Hiệp hội Tâm lý Hoa Kỳ (APA), khó khăn học tập (Learning Disabilities) là tình trạng rối loạn nhận thức ảnh hưởng đến khả năng tiếp nhận, xử lý và biểu đạt thông tin ở trẻ, trong khi chỉ số thông minh vẫn ở mức bình thường hoặc trên trung bình American Psychological Association (APA) (2020). Khó khăn học tập có thể biểu hiện ở một hoặc nhiều lĩnh vực: đọc hiểu, viết chính tả, tính toán, chú ý, ghi nhớ hay năng lực ngôn ngữ.

Các biểu hiện thường gặp ở trẻ có khó khăn học tập gồm:

- Khó khăn đọc: trẻ nhầm lẫn chữ cái, đọc sai, ngắt quãng hoặc đọc không hiểu nội dung.
- Khó khăn viết: chữ viết xấu, sai chính tả, sắp xếp ý tưởng lộn xộn.
- Khó khăn toán học: nhầm lẫn số lượng, phép tính cơ bản, không hiểu khái niệm số.

- Khó khăn chú ý (ADHD): dễ mất tập trung, xao nhãng, quên nhiệm vụ, không ngồi yên.

- Khó khăn ngôn ngữ: nói muộn, diễn đạt khó khăn hoặc không hiểu hướng dẫn đơn giản.

Tại Việt Nam, khảo sát của Trần Thành Nam (2020) cho thấy, khoảng 7–10% học sinh tiểu học gặp khó khăn học tập nhưng phần lớn chưa được phát hiện sớm và hỗ trợ đúng cách Trần Thành Nam (2020). Nhiều trẻ trong số đó có biểu hiện né tránh học tập, tỏ ra chán nản, thất vọng về bản thân, dễ nổi cáu hoặc khép mình với bạn bè. Điều này cho thấy tính cấp thiết của việc nhận diện đúng và kịp thời khó khăn học tập ở trẻ trong bối cảnh học đường hiện nay.

### II. HỆ QUẢ TÂM LÝ - HỌC TẬP NẾU KHÔNG ĐƯỢC CAN THIỆP KỊP THỜI

Nếu không được phát hiện và hỗ trợ sớm, khó khăn học tập sẽ để lại nhiều hệ quả tiêu cực đối với sự phát triển tâm lý và khả năng học tập của trẻ. Trước hết, trẻ dễ rơi vào trạng thái mất hứng thú học tập, giảm động lực nội tại và hình thành tâm lý mặc cảm học đường. Việc bị thầy cô phê bình, so sánh với bạn bè hoặc chịu áp lực học tập vượt quá khả năng khiến trẻ nhanh chóng xuất hiện các biểu hiện thất vọng, tự ti và né tránh các hoạt động học thuật.

Các nghiên cứu chỉ ra rằng, trẻ gặp khó khăn học tập có nguy cơ cao phát triển các rối loạn

cảm xúc như lo âu, trầm cảm, hành vi chống đối hoặc rối loạn chú ý nếu tình trạng này kéo dài mà không được can thiệp Nguyễn Thụy Anh (2019). Ngoài ra, trẻ còn dễ bị bạn bè xa lánh, hạn chế cơ hội giao tiếp và thiết lập các mối quan hệ tích cực trong môi trường học đường. Tình trạng này nếu kéo dài sẽ ảnh hưởng đến kết quả học tập, sự hình thành nhân cách và năng lực xã hội, làm giảm khả năng thích ứng với các bậc học tiếp theo và ảnh hưởng đến cơ hội nghề nghiệp sau này.

### III. GIẢI PHÁP TÂM LÝ GIÁO DỤC CHO TRẺ GẶP KHÓ KHĂN HỌC TẬP

Để hỗ trợ hiệu quả trẻ có khó khăn học tập, các nhà tâm lý giáo dục và giáo viên cần phối hợp triển khai đồng bộ các giải pháp sư phạm và tâm lý phù hợp với đặc điểm phát triển của trẻ.

*Thứ nhất*, cần tổ chức đánh giá chuyên môn sớm khi nhận thấy trẻ có biểu hiện bất thường về học tập. Các công cụ đánh giá tâm lý chuyên sâu như test trí tuệ, test khả năng nhận thức, tư duy, trí nhớ, khả năng chú ý và năng lực ngôn ngữ sẽ giúp xác định chính xác mức độ và dạng khó khăn học tập của trẻ.

*Thứ hai*, thiết kế chương trình học cá nhân hóa phù hợp với đặc điểm nhận thức và năng lực của từng trẻ. Cụ thể, trẻ cần được tiếp cận phương pháp học tập tích hợp vận động, hình ảnh, trò chơi, thao tác trực quan thay cho phương pháp truyền thống. Nhiệm vụ học tập nên được chia nhỏ, củng cố liên tục, khuyến khích kịp thời và tránh so sánh với bạn bè để giúp trẻ tiến bộ từng bước.

*Thứ ba*, tư vấn và đồng hành cùng phụ huynh là yếu tố quyết định để hỗ trợ trẻ đạt hiệu quả lâu dài. Gia đình cần được trang bị kiến thức về khó khăn học tập, nhận thức rõ rằng đây không phải do lười học mà do đặc điểm phát triển nhận thức. Phụ huynh cần tạo môi trường học tập tích cực, nhẹ nhàng, kiên nhẫn đồng hành và biết khen ngợi những tiến bộ nhỏ nhất của trẻ.

### TÀI LIỆU THAM KHẢO

American Psychological Association (APA). (2020). *Learning Disabilities: What Are They?*. Retrieved from <https://www.apa.org/topics/learning-disabilities>

Trần Thành Nam. (2020). *Rối loạn học tập ở trẻ em Việt Nam – Thực trạng và giải pháp*. Tạp chí Tâm lý học, số 10, tr. 56–65.

Nguyễn Thụy Anh. (2019). *Tâm lý trẻ em tuổi tiểu học*. NXB Giáo dục Việt Nam.

Lerner, J. W., & Johns, B. (2015). *Learning Disabilities and Related Disabilities: Strategies for Success*. Cengage Learning.

*Cuối cùng*, với những trường hợp khó khăn kéo dài hoặc xuất hiện biểu hiện mặc cảm, lo âu, rối loạn cảm xúc, cần thực hiện các liệu pháp trị liệu tâm lý phù hợp. Trong đó, liệu pháp hành vi nhận thức (CBT) và trị liệu cảm xúc được đánh giá là hiệu quả trong việc điều chỉnh nhận thức lệch lạc, giảm thiểu cảm xúc tiêu cực và cải thiện kỹ năng học tập cho trẻ gặp khó khăn học tập Lerner, J. W., & Johns, B. (2015).

Khó khăn học tập là một vấn đề phát triển học đường mang tính đặc thù, có thể xuất hiện ở bất kỳ trẻ em nào trong lứa tuổi tiểu học, bất kể chỉ số thông minh hay điều kiện học tập. Việc nhầm lẫn giữa khó khăn học tập và biểu hiện lười học là nguyên nhân khiến nhiều trẻ không được nhận diện, hỗ trợ đúng phương pháp, dẫn đến những hệ quả tiêu cực kéo dài về tâm lý, học tập và sự phát triển nhân cách.

Trong bối cảnh hiện nay, nhận diện sớm và hỗ trợ kịp thời trẻ có khó khăn học tập là nhiệm vụ quan trọng của công tác tâm lý học đường. Việc triển khai đồng bộ các giải pháp, bao gồm đánh giá chuyên môn sớm, thiết kế phương pháp học tập cá nhân hóa, phối hợp tư vấn phụ huynh và áp dụng liệu pháp tâm lý khi cần thiết, chính là định hướng cần thiết giúp trẻ khắc phục khó khăn, nâng cao năng lực học tập và phát triển tâm lý lành mạnh. Từ thực tiễn và lý luận đã trình bày, có thể khẳng định rằng, mỗi đứa trẻ đều có tiềm năng phát triển nếu được tiếp cận đúng cách và trong một môi trường giáo dục thấu hiểu, tôn trọng sự khác biệt. Do đó, việc nâng cao nhận thức của giáo viên, phụ huynh và cán bộ tâm lý học đường về vấn đề khó khăn học tập, đồng thời xây dựng các mô hình hỗ trợ chuyên biệt là một yêu cầu cấp thiết đối với công tác giáo dục và chăm sóc tâm lý trẻ em Việt Nam hiện nay.